

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського

В. Д. Будак

«03»

04 20 19 року

**ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ
СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ (СПЕЦІАЛІЗАЦІЮ)

014.13 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО)

Розглянуто та затверджено

на засіданні Вченої ради

МНУ імені В. О. Сухомлинського

(протокол № 15 від «02» 04 20 19 року)

Розглянуто та схвалено

на засіданні приймальної комісії

МНУ імені В. О. Сухомлинського

(протокол № 6 від «19» 03 20 19 року)

Прийом на навчання для здобуття ступеня магістра на основі ступеня бакалавра та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки) здійснюється на конкурсній основі за результатами додаткового вступного випробування у формі співбесіди. Вступники проходять співбесіду в обсязі діючих програм ступеня бакалавр.

Розробник програми додаткового вступного випробування:

доцент

Л. С. Аристова

Затверджено на засіданні кафедри музичного мистецтва
Протокол №8 від 05 лютого 2019 року

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету педагогіки та психології
Протокол № 7 від 06 лютого 2019 року

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
2. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ	4
3. ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З	
3.1. МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	5
3.2. ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО ВИКОНАВСТВА.....	16
4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	18
5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	19

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму додаткового вступного випробування зі спеціальності (спеціалізації) 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) (згідно з Переліком галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266) розроблено на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра відповідної спеціальності.

Програма визначає перелік питань, обсяг, складові та технологію оцінювання знань абітурієнтів на основі ступеня бакалавра та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки) під час вступу на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю (спеціалізацією) 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Мета додаткового вступного випробування – перевірка рівня теоретичної та практичної підготовки абітурієнтів та визначення рівня фахової підготовки. Абітурієнти допускаються до складання фахових випробувань із профільних дисциплін та екзамену з іноземної мови за умови успішного проходження додаткового вступного випробування, тобто за умови набору кількості балів, що вища за поріг «склав/не склав», який становить 75 балів.

Вступні випробування проводяться в обсязі навчальних програм з основних дисциплін навчального плану ступеня бакалавр – *методика музичного виховання, вокально-хорове виконавство*.

2. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ

Вступник повинен знати:

- особливості музичного мистецтва як складової частини духовної культури суспільства, його пізнавальні та виховні можливості;
- теоретичні основи методики викладання музичного мистецтва в загальноосвітніх навчальних закладах;
- суть, мету і завдання музичної освіти школярів;
- провідні теоретичні концепції сучасної музично-педагогічної науки;
- навчальні програми з музичного мистецтва для ЗЗСО; зміст підручників та науково-методичних посібників (робочих зошитів) з музичного мистецтва для учнів ЗЗСО;
- особливості проведення уроків музичного мистецтва, вимоги до сучасного уроку музичного мистецтва;
- основну спеціальну монографічну, науково-теоретичну і методичну літературу з музичної педагогіки, педагогіки мистецтв, мистецтвознавства, музикознавства, методики викладання;
- структуру та методи психолого-педагогічного дослідження; передовий педагогічний досвід; вимоги до оформлення наукових студентських робіт.

Вступник повинен вміти:

- вирішувати педагогічні, навчально-виховні, художньо-творчі завдання з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, їх музичної підготовки;
- розвивати у процесі занять музичні здібності дітей;
- використовувати різні методи і прийоми ознайомлення учнів початкової школи (1-4 кл.), основної школи (5-7 кл.) із музичними творами;
- моделювати заняття, розробляти календарно-тематичне планування уроків музичного мистецтва, конспекти уроків з музичного мистецтва; сценарії позакласних музично-виховних заходів і тематичних концертів;
- творчо проводити уроки музичного мистецтва у ЗЗСО у відповідності до поставленої мети;
- аналізувати, узагальнювати й використовувати в своїй роботі передовий педагогічний досвід освітян мистецької галузі, творчо підходити до впровадження нових ідей, методик, програм; робити самоаналіз уроку;
- формувати науковий апарат дослідження; планувати й організовувати його;
- опрацювати й аналізувати психолого-педагогічну літературу;
- вивчати передовий педагогічний досвід учителів;
- проводити педагогічний експеримент, робити аналіз його результатів і висновки;
- оформляти список використаної літератури.

3. ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Тема 1. Методика музичного навчання та виховання як наука і навчальна дисципліна

Курс «Методика музичного виховання»: мета, завдання, зміст. Методика музичного навчання й виховання школярів як наука вивчає закономірності, принципи, завдання, зміст, організацію, форми й методи передачі вчителем і засвоєння учнями досвіду музичної діяльності, обґрунтовує методологічні засади цього процесу, забезпечуючи високий рівень професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Зв'язок методики музичного виховання з іншими дисциплінами психолого-педагогічного, історико-теоретичного, виконавчого циклів та з педагогічною практикою у школі.

Розгляд дефініцій «музичне виховання», «музичне навчання», «музичний розвиток», «музична педагогіка».

Методика викладання музичного мистецтва як навчального предмета. Мета музичного навчання і виховання у загальноосвітній школі – формування музичної культури як невід'ємної частини духовної культури особистості.

Тема 2. Сучасні нормативні документи та вимоги при вивченні курсу «Методика музичного виховання»

Державний стандарт початкової освіти (2018 р.) – механізм визначення оптимального, науково-обґрунтованого навчального змісту.

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (2011 р.). Основоположне значення особистісно-зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів щодо визначення мети, завдань, змісту і технологій сучасної освіти в основній та старшій школі.

Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах (2004 р.). Загальні положення.

Тема 3. Державні навчальні програми з музичного мистецтва.

Зміст і структура типових програм «Мистецтво» 1 клас (кер. авт. кол. Р.Шиян; кер. авт. кол. О.Савченко), програм («Музичне мистецтво» 1-4 кл. (кер. авт. кол. Хлебникова Л. А.). Тематична побудова програми. Зміст і структура програми інтегрованого курсу «Мистецтво» 1-4 кл (блок «Музичне мистецтво») авт. Масол Л.М.. Аналіз програми. Зміст і структура програми «Музичне мистецтво» 5-7 кл. (кер. авт. кол. Масол Л.М.) та інтегрованого курсу «Мистецтво» 5-7 кл. (блок «Музичне мистецтво») (кер. авт. кол. Масол Л.М.). Аналіз програм.

Тема 4. Навчально-методичне забезпечення предмету «Музичне мистецтво».

Зміст і структура підручників з музичного мистецтва для початкової школи, їх відповідність державній програмі. Підручники «Мистецтво 1 клас» (авт. Калініченко О., Аристова Л.), (авт. Масол Л., Гайдамака О., Колотило О.) (блок музичне мистецтво), «Музичне мистецтво» для 2,3,4 класів (авт. Аристова Л. С., Сергієнко В. В.), (авт. Лобова О.В.). Підручники «Музичне мистецтво» для 5,6,7 класів (авт. Масол Л. М., Аристова Л. С.), (авт. Кондратова Л. Г.). Робочі зошити з музичного мистецтва.

Тема 5. Планування уроків музичного мистецтва: календарне-тематичне

Роль планування музичної роботи. Комплексність та систематичність планування. Види планування в залежності від терміну, на який його розраховано: «річний», «семестровий», «тематичний», «поурочний». Особливості побудови календарного-тематичних планів з музичного мистецтва (актуалізація відповідних знань). Обов'язкова документація вчителя музики.

Тема 6. Планування уроків музичного мистецтва: поурочне

Перспектива музичного виховання, зв'язок уроків та позакласних занять. Послідовний та систематичний розвиток інтересів та смаків учнів, музичних, творчих здібностей, формування поглядів, переконань, навичок та вмінь.

Планування як важлива умова цілеспрямованої організації уроків та позакласної роботи. Взаємозв'язок трьох перспектив: далека (підсумок роботи з музичного виховання в цілому) – середня (в основі її мета майбутньої системи занять) – найближчі завдання, що визначають повсякденне планування трьох зазначених вище перспектив.

Виходячи зі змісту уроку, особливостей класу, музичного розвитку учнів, визначення виховних, навчальних та розвиваючих завдань.

Тема 7. Урок музичного мистецтва як основна форма організації навчально-виховного процесу.

Урок музичного мистецтва в закладах загальної середньої освіти. Загальна характеристика уроку музичного мистецтва як шкільного предмету і уроку Мистецтва. Подібність і відмінності уроку музичного мистецтва від уроків інших предметів. Специфічні особливості уроку музичного мистецтва. Основу уроку музичного мистецтва складає процес пізнання емоційно-естетичного змісту художніх образів, який доноситься до учнів різними педагогічними засобами й художньо-педагогічними технологіями.

Структура уроку музичного мистецтва, яка визначається різними видами музичної діяльності на уроці: хоровий спів, музична грамота (ознайомлення з музично-теоретичними поняттями та розвиток навичок сольфеджування), слухання музики, музично-ритмічні рухи («пластичне інтонування»), гра на дитячих музичних інструментах (музикування), музично-творча діяльність (музична імпровізація). Залежність структури уроку музики від мети, завдань і специфіки предмету (Ю. Бабанський, Й. Лернер, В. Оніщук та ін.). Специфічні якості структури уроку музики: гнучкість, рухливість, взаємопроникнення структурних елементів, що визначається драматургією уроку(загальною, емоційною, музичною).

Сучасні вимоги до уроку музичного в початкових та середніх класах: урок музики як «педагогічний твір» (М. Данілов) і як «художній твір» (О. Лобач); відповідність змісту, методів і форм навчання рівню музичного розвитку і музичної підготовки учнів; цілісність; інтонаційно-сміслова й емоційно-сміслова логічність; художньо-образна виразність; емоційна насиченість уроку; режисура уроку; його обладнання; якість музичного репертуару. Умови досягнення художньої цілісності уроку.

Особливості проведення уроків музики. Доцільність комплексної структури уроку. Зв'язок методичної структури уроку з дидактичною. Новітні технології навчання на уроках музичного мистецтва.

Тема 8. Класифікація уроків музичного мистецтва (тип, форма, жанр).

Класифікація уроків музичного мистецтва. Типи уроків музичного мистецтва, їх коротка характеристика. Загальнодидактичні підходи до типізації уроків, за М. Фіцулою. Типи уроків музики за О. Ростовським, Б. Абдуллінім та ін. (комбінований, урок вступу до теми, урок поглиблення теми, урок узагальнення теми, урок-концерт), за І. Черновою (вступний, комбінований складний, комбінований простий, узагальнюючий). Нові підходи до типізації уроку музики: (О. Лобач). Характеристика різних типів уроків музики. Вибір структури уроку, методів та прийомів організації музично-пізнавальної діяльності учнів відповідно до мети та завдань уроку.

Форма уроку – його зовнішня структура, що відображає перш за все взаємодію вчителя та учнів між собою. Основними формами уроку музичного

мистецтва є: урок–діалог, урок-презентація, урок- казка, урок–дослідження, урок-пошук тощо. Залежність форми уроку від творчого стилю вчителя.

Жанр уроку - комплекс тільки йому притаманних стилістичних, сюжетних, образних і технологічних ознак, які проявляються у зовнішній формі, видах спілкування, характері змісту, а також у способах сприйняття та мислення учнів.

Тема 9. Принципи та методи музичного навчання і виховання

Принципи музичного навчання, визначені провідними вченими-педагогами. Принципи послідовності, поступовості, систематичності, наочності (Я. А. Каменський); системності, послідовності, активності, свідомості, міцності засвоєння знань (К. Ушинський), єдність емоційного і свідомого, художнього і технічного (О. Апраксина, Ю. Алієв), орієнтація на формування інтересу дітей до занять музикою, спрямованість музичних занять на духовний розвиток особистості, зв'язок музики з життям (Д. Б. Кабалевський), гуманістична, естетична, моральна, музикознавча, музично-психологічна спрямованість (Е. Абдуллін), викладання музики як сприймання живого образного мистецтва (Л. Школяр), відповідність змісту методики навчання і виховання (М. Осеннева, Л. Безбородова), цілісності, конгурентності, гармонізації, інтегративності, варіативності, діалогічності, естетизації (Масол Л. М.), систематичності та послідовності навчання, усвідомленого засвоєння знань, міцності знань, доступності навчання, наочності, індивідуального підходу, активності, єдності виховання, освіти й розвитку, зв'язок навчання з життям (О. Олексюк).

Основні підходи до класифікації методів: *класифікація методів за джерелами передачі й характером сприйняття інформації*: словесні, наочні та практичні; *класифікації за ступенем самостійності та активності мислення школярів, за характером пізнавальної діяльності* (репродуктивні, продуктивні, пояснювально-ілюстративні, частково-пошукові, евристичні, дослідницькі); *за призначенням* (придбання знань, формування умінь і навичок і т.д.); *за дидактичними цілями* (методи, що сприяють первинному засвоєнню матеріалу, його закріплення тощо). Основні методи музичного навчання і виховання.

Тема10. Структура уроку музичного мистецтва

Урок музики – складна структура, основні компоненти: мета, завдання, зміст, форми і методи навчання, які у свою чергу є складними підструктурами. Структура уроку не може бути незмінною, вона залежить від мети, завдань і змісту конкретного уроку. Конкретна мета уроку може визначати включення різних видів музичної діяльності. Кожен урок має головне завдання, навколо якого групуються інші складові уроку: конкретизується його зміст, окреслюється структура, добираються методи.

Побудова уроку музичного мистецтва як своєрідного драматургічного твору (Д. Кабалевський). Вступ – емоційна спрямованість уроку; композиція – контрасти і тотожність різних за характером музичних творів, різні форми і види музичної діяльності; емоційна-естетична кульмінація уроку – сприймання

або виконання учнями яскравого емоційного твору; закінчення уроку – твір певного змісту і характеру.

Тема 11. Художньо-педагогічна драматургія уроку

Художньо-педагогічна драматургія уроку сприяє створенню атмосфери зацікавленості, живого інтересу до уроку. Його основна функція полягає, насамперед, у тому, щоб допомогти учням зрозуміти, пережити досвід емоційно-естетичного ставлення до навколишнього світу, втілений в образній структурі твору мистецтва, окрім того, цей метод покликаний робити процес пізнання музичного мистецтва цікавим і захоплюючим. Художньо-педагогічна драматургія передбачає певні правила розробки композиції уроку (композиція уроку вибудовується як у театрі: початок, кульмінація, завершення), складається з наступних елементів: експозиція, зав'язка, розробка, кульмінація, розв'язка.

Тема 12. План-конспект уроку

Сценарій уроку, його складові та структурні компоненти. Тема уроку. Мета уроку – навчальна, розвиваюча, виховна. Завдання уроку. Тип уроку. Форма уроку. Жанр уроку. Обладнання. Елементи інтеграції. Навчальні підручники, посібники.

План-конспект уроку музичного мистецтва – заздалегідь розроблений зміст уроку відповідно до навчальної програми курсу, що уможливорює прогнозувати послідовність використання певних музично-педагогічних технологій, спрямованих на розв'язання поставленої мети. Організаційний момент: музичне привітання вчителя та учнів, повідомлення теми уроку. Літературний або музичний епіграф. Розспівування класу. Слухання музики. Вокально-хорова робота. Підсумок уроку.

Тема 13. Слухання музики – один із основних видів музичної діяльності на уроці

Диференціація понять «слухання музики» і «сприйняття музики». Загальна характеристика слухання музики як складового компоненту уроку музики: історичний аспект; мета, завдання музичної діяльності, логіка програмного тематизму.

Сприймання музики як психічний процес, його типи, етапи розвитку, вікові та індивідуальні особливості. Модель художнього сприймання: пізнавальний аспект; емоційно-сенсорний і морально-вольовий аспекти (Б. П. Юсов), – як основа керівництва процесом сприймання музики школярами.

Педагогічні закономірності та принципи керівництва процесом музичного сприймання, за О. Я. Ростовським. Педагогічні умови керування процесом музичного сприймання школярів: інформаційне забезпечення; формування установки на музичне сприйняття; здійснення художньо-педагогічного аналізу-інтерпретації музичних творів. Створення педагогічних умов для музичного

сприймання. Вимоги до інформаційного забезпечення і художньо-педагогічного аналізу музичних творів.

Роль розвитку навичок сприйняття музики для музично-естетичного виховання. Основні етапи і методи формування музичного сприйняття твору.

Методика формування музичного сприймання. Життя і творчість видатних композиторів (за навчальною програмою). Особливості музичних сприймань учнями. Здійснення художньо-педагогічного аналізу музичних творів. Інформаційне забезпечення музичного сприймання.

Єдність закономірностей опанування художнього образу музичних творів у різних формах спілкування з музикою (видах музичної діяльності). Методи та прийоми слухання музики, активізації музичного сприймання школярів: використання зошитів спостереження за музикою Л. Горюнової; метод “подвійного слухання” із застосуванням “первинної наочності” С. Каргапольцева; метод комплексного використання різних видів мистецтва і моделювання О. Я. Ростовського; метод створення емоціогенних ситуацій; метод кольорових матриць О. Лутошкіна; метод емоціональної драматургії Е. Абдулліна; метод спостереження Б. Асаф'єва; метод музичних колекцій Н. Гродненської і В. Швацької; драматизація; музично-слухацькі ігри; музично-літературні композиції; прийом «руйнування» музичного образу (Д. Кабалевський); прийом слухання з коментарем тощо.

Тема 14. Особливості співацького розвитку учнів початкової та основної школи

Особливості музичного розвитку дітей молодшого шкільного віку. Особливості фізичного та психічного розвитку учнів молодшого шкільного віку. Психологічні передумови музичного розвитку учнів початкової школи. Рівень музичного розвитку першокласників. Виправлення інтонації у хористів-першокласників. Навчання співу методом ладової сольмізації.

Особливості музичного розвитку дітей підліткового віку. Особливості фізичного та психічного розвитку учнів 5-7 класів. Психологічні передумови музичного розвитку учнів основної школи.

Тема 15. Методи навчання співу

Хоровий спів – основний вид музично-виконавської діяльності дітей. Методика навчання співу. Методика розучування пісні. Основи гігієни, співацького режиму і охорони дитячого голосу. Основні диригентські жести.

Виховне значення хорового співу, його роль в музичному розвитку молодших школярів. Робота над формуванням вокально-хорових навичок. Співацькі вправи. Методи і етапи розучування пісні.

Принципи добору шкільного пісенного репертуару: народність; смислова ідейність; художня цінність; емоційна привабливість; доступність; різноманітність; педагогічна ємність.

Розспівування на уроці музики. Особливості підбору вправ. Функції розспівування (О. Лобач). Види вправ для розспівування: вправи на увагу та збирання унісону класного хору; вправи, спрямовані на формування вокально-

хорових навичок; вправи-фрагменти музичних творів; ритмічні вправи; імпровізаційні вправи (Л. Г. Дмитрієва, Н. М. Черноіваненко)

Тема 16. Методика розучування пісні

Розучування пісні як творчий процес, де реалізуються принципи образності, єдності емоційного та свідомого, художнього та технічного. Етапи розучування пісні. Взаємозв'язок співу на уроці музики з іншими видами музичної діяльності (музично-ритмічними рухами, грою на музичних інструментах, музичною грамотою).

Умови художньо якісного співу: якість вокального твору, його відповідність принципам репертуарної політики вчителя; загальна вокальна культура вихованців; володіння учнями вокально-хоровими навичками; психофізіологічний стан співаків; рівень хормейстерської та педагогічної майстерності вчителя.

Тема 17. Розспівування та проведення фізкультхвилинок на уроці музичного мистецтва

Розспівки – вокально – хорові вправи для формування початкових навичок володіння співацьким голосом. Вони сприяють розвитку музичного слуху, пам'яті, ритму, співацького дихання, артикуляції, дикції. Завдяки ним відпрацьовуються різні види звуковедення, навички унісонного та ансамблевого співу, розвиваються психічні процеси, емоційна сфера та особистісні якості, грамотніше стає мовлення та розвивається розуміння виразності музичної мови.

Вправи, які використовуються на уроці музики для розспівування, є одним із важливих елементів роботи по вихованню вокальних навичок. Це шлях до оволодіння технічними і художніми основами співу. За шкільною програмою розспівуванню на уроках музики приділяється 5 – 8 хвилин. Вправи підбираються відповідно віку, педагогічних знань та рівня музичного розвитку дітей, які навчаються співу. Матеріал для розспівування складається з технічних вправ на різні голоси та окремі склади, а також із пісенних уривків зі словами. Особливість вправ полягає в тому, що вони повинні мати просту будову, швидко запам'ятовуватися і не відволікати увагу учнів від вокальних завдань, поставлених вчителем.

Особливості використання фізкультхвилинок на уроці музичного мистецтва - для підвищення загальної працездатності, поліпшення здоров'я учнів початкових класів. Вони знімають втому, нормалізують увагу й активність, відновлюють сили, робочий настрій, почуття бадьорості й свіжості, підвищують дисциплінованість. Використання музичних фізкультхвилинок.

Тема 18. Дитяча музична творчість на уроці музичного мистецтва

Методика навчання гри на дитячих музичних інструментах. Класифікація дитячих музичних інструментів, за Н. О. Ветлугіною: іграшки-інструменти із звуком невизначеної висоти (ударні з перетинками, самозвучні, побутові, саморобні); іграшки-інструменти, які дають звук тільки однієї висоти; іграшки з

фіксованою мелодією; іграшки-інструменти з діатонічним або хроматичним звукорядом (електронні, струнні, духові, клавішно-язичкові, ударні з визначеною висотою звуку). Залежність вибору інструментів від мети і завдань уроку.

Методика навчання гри на інструментах з діатонічним або хроматичним звукорядом: «гра» на «німих клавіатурах»; музикування на клавіатурах із знятими(металофон, ксилофон) або позначеними клавішами; супровід пісні або поспівки з мелодичним остінато; виконання нескладних творів за нотним записом. Педагогічна доцільність гри на дитячих музичних інструментах.

Прийоми розвитку творчих і музичних здібностей дітей у процесі музикування. Організація ансамблю дитячих музичних інструментів, «шумових оркестрів» у загальноосвітній школі (Н. Ветлугіна, О. Радинова).

Формування музично-творчої активності молодших школярів. Підготовка учнів до творчої діяльності, творчі завдання на уроках музики. Мелодійна імпровізація.

Тема 19. Творчі завдання на уроці музичного мистецтва

Види творчих завдань. Творчі завдання в співацькій діяльності. Творчі завдання при сприйнятті музичних творів.

Музично-ритмічні рухи як пластичне відтворення музичного образу. Сутність поняття «музично-ритмічна діяльність». Диференціація ключових понять теми: «музично-ритмічна діяльність», «пластичне інтонування», «рухова діяльність».

Форми музично-ритмічної діяльності: музично-ритмічні вправи; музичні та музично-дидактичні ігри; тактування та образне диригування; драматизації; танцювальні комбінації (І. М. Гадалова). Види рухів: спортивні; танцювальні (елементи народних танців, класичних, бальних, спортивних та ін.); диригентські; імітаційні; символічні (О. О. Лобач).

Органічна єдність і природність музики і рухів. Завдання музично-ритмічного розвитку і виховання молодших школярів. Рухи під музику – засіб опанування знань з музичної грамотності. Послідовність впровадження музично-ритмічних рухів. Народні хороводи, різновиди музично-ритмічних рухів.

Методи вивчення музично-ритмічних рухів(методи стимулювання музично-ритмічної діяльності; наочні методи; словесні; практичні). Прийоми музичного розвитку дитини у процесі музично-ритмічної діяльності, за Л. Г. Дмитрієвою, Н. М. Черноіваненко: прийоми розвитку окремих компонентів музикальності; прийоми формування уявлень про основні засоби музичної виразності; прийоми розвитку сприйняття музичного синтаксису та музичної форми. Зв'язок музично-ритмічної діяльності з іншими видами роботи на уроці музики.

Тема 20. Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках музичного мистецтва

Ідея взаємозв'язку різних видів мистецтва на уроці музичного мистецтва ґрунтується на цілісності сприймання навколишнього світу та творів мистецтва. Особливості використання творів літератури, живопису, архітектури, скульптури на уроках музичного мистецтва. Інтегрований взаємозв'язок різних видів мистецтв на уроках музики як одна з основних умов керівництва музичним сприйманням школярів.

Взаємодія різних видів мистецтва виключає їх механічне поєднання. Ефективність звернення до різних видів мистецтва в навчально-виховному процесі полягає не в кількості, а в доцільності використання для заглиблення в художній світ конкретного твору мистецтва (О. Ростовський).

Тема 21. Ігрові педагогічні прийоми: музично-дидактичні ігри

Музично-дидактичні ігри направлені на розрізнення висоти звуку, розвиток музичної пам'яті, визначення динаміки музичного твору, розвиток почуття ритму, початкове орієнтування у світі музичних інструментів, здатність розрізняти музичні інструменти, проявляти творчість під час гри на них, прояви творчості під час гри на музичних інструментах, індивідуальне музикування, гру в ансамблі, засвоєння основних способів та прийомів гри на музичних інструментах, засвоєння пісенної творчості.

Музично-дидактичні ігри для учнів 5-7 класів: ігри-квести, ігри-марафони, ігри-вікторини, ігри-турніри тощо.

Тема 22. Казкові сюжети на уроках музичного мистецтва: народні, авторські, дидактичні казки

Методика використання народних казок при вивченні відомих музичних творів («Лисичка, котик і півник», «Пан Коцький», «Вовк і семеро козенят», «Чарівна скрипка» та ін..). Використання матеріалу дитячих музично-театральних спектаклів («Попелюшка», «Пісенька в лісі», «Де ж Сонечко живе?», «Зима і весна» тощо). Авторська казка в різних видах музичної діяльності. Дидактичні казки про музичні інструменти, засоби музичної виразності тощо.

Тема 23. Музична педагогіка античного світу

Роль музики в житті античної людини. Давні традиції виховання. Естетичні уявлення греків – ідеал калокагатії. Синкретична єдність музики з іншими мистецтвами. Розвиток музично-педагогічної думки античного світу. Видатні греки про музику – Піфагор, Арістотель, Платон, Есхіл, Софокл, Евріпід. Ідеал античності – мусична людина, яка перебуває під постійним покровительством муз і одночасно є їх служителем. Мистецтво аедів. Інструментальне музикування, спів.

Система шкільної освіти та музичного виховання. Вчення про музичний етос – основа педагогічної теорії класичного періоду. Антична теорія музично-естетичного виховання у працях Платона і Арістотеля. Теорія катарсису: катарсис – мета мистецтва (Арістотель). Система початкового виховання дітей (Арістотель). Традиція музичного (імпровізаційного) виконання – ідея творчого

змагання. Провідні концепції музичної естетики Давньої Греції – вчення про суть творчого процесу, природу музичного мистецтва, музичного наслідування тощо.

Тема 24. Музична педагогіка доби Середньовіччя

Роль музики в житті людини доби Середньовіччя. Сім «вільних наук» - основа середньовічної системи освіти. Діяльність монастирських шкіл. Метризи – музичні школи, які готували церковних співаків. Музичне виховання і освіта. Реформатор церковного співу, винахідник нотного стану і сольмізаційних складів італійський вчений і педагог Гвідо із Ареццо. Розвиток музичної педагогіки доби Середньовіччя.

Тема 25. Музична педагогіка доби Відродження

Роль музики в житті людини доби Відродження. Поява нових жанрів та стилів музичного мистецтва. Музична педагогіка Відродження.

Тема 26. Музична педагогіка доби Просвітництва

Музична педагогіка доби Просвітництва. Педагогічна діяльність чеського педагога і мислителя Яна Амоса Коменського та англійського філософа і педагога Джона Локка. Вчення про музику як мистецтво вираження стану душі. Форми організації музичної освіти та виховання. Педагогічні погляди французького філософа, письменника, драматурга, композитора, педагога Ж.Ж.Руссо.

Тема 27. Музична педагогіка XIX століття

Музична педагогіка XIX століття. Педагогічні ідеї Ш. Фур'є, П. Галена, Е. Парі, Е. Шеве. Тонік Соль-фа метод С. Глоувер та його удосконалення Дж. Кьорвенном.

Тема 28. Зарубіжні педагогічні концепції музичної освіти та виховання XX – поч. XXI ст.

Система музично-ритмічного виховання Еміля Жак-Далькроза. Педагогічні концепції і методичні системи музичного виховання Карла Орфа, Ш. Сузукі, Золтана Кодая, Бориса Тривкова. Система музичного виховання дітей Марії Монтессорі.

Педагогічні ідеї Б. В. Асаф'єва. Педагогічна концепція і методична система музичного виховання Д. Б. Кабалевського.

Педагогічні ідеї музичного виховання В. М. Шацької, М. О. Румер, Н. Л. Гродзенської, О. О. Апраксиної, О. Р. Раввінова.

Тема 29. Провідні педагогічні ідеї сучасних зарубіжних науковців XX – поч. XXI ст.

Провідні педагогічні ідеї сучасних зарубіжних науковців у галузі загальної мистецької освіти та виховання – О. Д. Критської, Г. П. Сергєєвої, Т. С. Шмагіної, Ю. Б. Алієва, Л. В. Школяр, М. С. Красильникової,

Е. Б. Абдуліна, Є. В. Ніколаєвої, Л. О. Безбородової, А. Ф. Яфальян,
П. В. Халабузарь, В. С. Попов.

Тема 30. Історичні джерела виникнення української музичної педагогіки

Головне місце в українській народній педагогіці - виховання у дітей естетичного смаку, прищеплення їм любові до всього прекрасного, бо музика та спів мали синкретичний характер – склали невід’ємну частку повсякденного життя народу. Українські колискові пісні, їх тематична та образно-сюжетна розмаїтість. Ігри з елементами пісень, танців і ритмічних рухів як важливий засіб духовного та інтелектуального зростання.

Календарно-обрядові свята та їх виховне значення. Музично-естетичне виховання як невід’ємна складова частина української народної педагогіки.

Навчання музичної грамоти у період Київської Русі. Діяльність шкіл при церквах і монастирях. Провідний вид діяльності – хоровий спів. Жіноча освіта за часів Київської Русі.

Тема 31. Виникнення та розвиток музичної освіти в Україні

Поява багатоголосного (партесного) співу в Україні у XV – XVI ст. Діяльність Острозької слов’яно-греко-латинської колегії (академії). Братські школи. Нове п’ятилінійне письмо - «київське знаменя».

Розвиток музичної науково-методичної думки. Перші підручники для навчання «мусики». Праці Миколи Дилецького: «Грамматика мусикійська» (1677 р.), «Спосіб до заправи дітей».

Виникнення та розвиток фахової музичної освіти. Головні осередки музично-співацької культури: Глухівська школа, Києво-Могилянська академія.

Тема 32. Провідні педагогічні ідеї українських музикантів-педагогів XX ст.

Розвиток музичної освіти і виховання в Україні після 1917 р. Педагогічні ідеї М. Леонтовича у контексті розвитку європейської музичної педагогіки. Педагогічні ідеї та методика музичного виховання дітей К. Стеценка. Педагогічні ідеї та методика музичної освіти дітей В. Верховинця, О.Г.Раввінова. Музично-педагогічна концепція Б. Л. Яворського.

Тема 33. Провідні педагогічні ідеї сучасних українських науковців XX – поч. XXI ст.

Педагогічні ідеї музичного виховання Ю. Є. Юцевича, О. П. Рудницької.

Провідні педагогічні ідеї сучасних українських науковців у галузі загальної мистецької освіти та виховання – Л. О. Хлебникової, О. Я. Ростовського, Г. М. Падалки, Л. М. Масол, О. М. Олексюк, О. М. Отич, О. В. Лобової та ін.

ВОКАЛЬНО-ХОРОВЕ ВИКОНАВСТВО

Тема 1. Становлення хорової культури України. Розвиток хорової творчості. Народне хорове багатоголосся (X-XVIII ст.). Історія вокально-хорової освіти у навчальних закладах різного типу (X-XVIII ст.). Напрямки розвитку української хорової культури (XIX-XX ст.).

Розвиток хорової творчості (X-XVIII ст.). Музичний фольклор України як важлива складова частина хорового мистецтва. Стародавній релігійний хоровий спів. Партерний хоровий спів. Значення хорової творчості Миколи Дилецького в утвердженні раннього партерного стилю в Україні. Видатні майстри Українського партерного співу М.Березовський, Д.Бортнянський, А.Ведель. Історія вокально-хорової освіти у навчальних закладах різного типу (X-XVIII ст.). Вокально-хорова освіта в монастирях, міських школах. Навчання співу у духовних училищах, та духовних семінаріях, у школах-студіях при архієрейських кафедрах. Система навчання хоровому співу в сільській місцевості. Напрямки розвитку української хорової культури (XIX-XX ст.). Хорове виконавство. Хорова творчість українських композиторів другої половини XIX ст. Напрямки розвитку хорової культури в першій половині XX ст.

Тема 2. Історія хорового мистецтва та освіти за рубежем. Становлення хорових жанрів у Західній Європі. Етапи розвитку хорової культури Росії.

Становлення хорових жанрів у Західній Європі. Упорядження принципів церковного співу в період церковної реформи у IV-VI ст. Офіційне розмежування християнської церкви на православну та католицьку і його вплив на подальший розвиток хорової культури. Формування нових напрямків хорового мистецтва в епоху Відродження. Творчість композиторів нідерландської школи Г.Дюфаї, К.Ізака, О.Лассо, Ж.Депре. Демократизація хорового співу у період реформації XVI ст. Концертне виконавство як домінуюча форма хорового мистецтва з початку XIX ст. Розповсюдження тенденції використання хору в опері. Етапи розвитку хорової культури Росії. Розквіт народного багатоголосного співу у межах усної народної творчості. Формування тенденції естетичного ставлення до співу, емоційного та виразного виконання тексту. Поява професійного хорового співу та його зв'язок з ритуалом православного богослужіння. Вплив Візантії на формування кола російських церковних пісень. Знаменний розспів. Розповсюдження партерного багатоголосся в другій половині XVII ст. Хорова творчість М.Глінки як значне явище хорової культури Росії першої половини XIX ст. Видатні професійні хорові колективи Росії. Хорове навчання та виховання в Росії (X-XIX ст.).

Тема 3. Хоровий колектив як вокальна організація. Визначення, типи, види хору. Класифікація співацьких голосів. Розташування хорового колективу. Засоби письмової фіксації хорового твору.

Визначення, типи, види хору. Характеристика виконавського колективу за певним складом співацьких голосів. Однорідні, неповні та мішані хори. Розподіл хорових колективів у залежності від кількості учасників.

Характеристика виконавського колективу або твору за кількістю самостійних хорових партій. Стабільні та нестабільні хорові склади. Класифікація співацьких голосів. Групи дитячих, жіночих та чоловічих голосів і їх основні характерні ознаки. Розташування хорових колективів. Засоби письмової фіксації хорового твору.

Тема 4. Теорія та методика співацького голосоутворення. Анатомо-фізіологічні особливості голосного апарату. Органи дихання. Процес співацького голосоутворення. Специфіка співацького дихання. Шляхи формування вокальних умінь в хоровому колективі.

Анатомо-фізіологічні особливості голосового апарату. Органи дихання (легені, бронхи, трахея та носова порожнина). Орган звукоутворення – гортань. Артикуляційний апарат та резонатори. Процес співацького голосоутворення. Специфіка співацького дихання. Умовний розподіл послідовності співацького дихання на двофазовий процес. Процес звукоутворення. Головні теорії виникнення співацького звука. Міоеластична теорія. Нейрохронасична теорія. Атака звука та її різновиди. Висота співацького голосу людини. Тембр як важлива акустична ознака співацького голосу. Фонаторна діяльність артикуляційного апарату. Шляхи формування вокальних умінь в хоровому колективі.

Тема 5. Хоровий стрій. Загальна характеристика строю як музичної категорії. Поняття хорового строю. Мелодичний стрій. Гармонічний стрій і шляхи його формування.

Загальна характеристика строю як музичної категорії. Затвердження у ХУІІ ст. дванадцятиступеневого рівно темперованого строю. Математичне вираження музичного строю. Зонний стрій. Зонна теорія М.Гарбузова. Поняття хоровою строю. Хоровий стрій як узгодженість між співаками хору у відношення до точності звуковисотного інтонування. Розподіл строю на мелодичний (горизонтальний) та гармонічний (вертикальний). Шляхи вироблення мелодичного строю у хорі. Гармонічний стрій і шляхи його формування.

Тема 6. Хоровий ансамбль. Визначення хорового ансамблю. Умови створення ансамблевої злагодженості у хорі. Ансамбль у залежності від засобів музичної виразності. Ансамбль у залежності від фактури хорового твору.

Визначення хорового ансамблю. Умова створення ансамблевої злагодженості у хорі. Ансамбль в залежності від засобів музичної виразності. Частковий та загальний ансамбль. Різновиди загальнохорового динамічного ансамблю. Нерухлива і рухлива динаміка. Артикуляційний ансамбль. Ансамбль у залежності від фактури хорового твору. Унісонний, гармонічний та поліфонічний види ансамблю.

Тема 7. Процес розучування хорового твору. Теоретичні основи процесу розучування. Функції та принципи розучування. Етапи розучування. Основні методи та форми розучування хорового твору.

Теоретичні основи процесу розучування. Функції та принципи розучування. Пізнавально-навчальна, розливальна, виховна, культуротворча, ціннісно-орієнтаційна функції процесу розучування хорового твору. Принципи трудності і доступності, систематичності і системності, активності і самостійності як важливе підґрунтя процесу розучування. Індивідуальний підхід до співаків як важлива тенденція сучасної диригентсько-хорової педагогіки. Етапи розучування. Основні методи та форми розучування хорового твору.

Тема 8. Професійно-педагогічна діяльність диригента хору. Диригент хору, його особистісно-психологічні властивості. Диригент хору – керівник. Хоровий колектив і етапи його становлення. Планування розвитку творчої діяльності хору.

Диригент хору, його особистісно-психологічні властивості. Професійна здатність диригента до виконавської діяльності як сукупність психологічних і психофізіологічних особливостей людини, необхідних і достатніх для здійснення ефективної професійної діяльності. Диригент хору – керівник. Залежність авторитету диригента від стилю педагогічного управління хором колективом. Хоровий колектив та етапи його становлення. Стадія первинного поєднання (дифузна група, конгломерат), на якій відбувається утворення діад, триад і стихійне виділення лідерів серед співаків. Асоціація, група, в якій виникає активна більшість, здатна виробити групові норми, традиції, загально-групові цінності. Стадія консолідації колективу хору, який стає згуртованою командою партнерів одноступенів. Проблема конфліктів в хором колективі. Конфлікти діяльності, конфлікти поведінки і конфлікти відношень. Деструктивні і конструктивні конфлікти. Планування розвитку творчої діяльності хору.

4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Додаткове вступне випробування проводиться у формі співбесіди.

Список допущених до додаткового вступного випробування ухвалюється рішенням приймальної комісії, про що складається відповідний протокол, та складається з абітурієнтів, які вступають на навчання для здобуття ступеня магістра на основі ступеня бакалавра та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки).

Голова фахової атестаційної комісії, який відповідає за проведення вступного випробування, попередньо складає необхідні екзаменаційні матеріали: програми співбесід, екзаменаційні білети, критерії оцінювання відповіді вступника.

Екзаменаційні білети складаються відповідно до Програм додаткових вступних випробувань. Програми додаткових вступних випробувань

оприлюднюються на офіційному сайті МНУ імені В. О. Сухомлинського (<http://www.mdu.edu.ua>).

Додаткові вступні випробування проводяться у строки, передбачені Правилами прийому до Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.

Розклад проведення додаткових вступних випробувань, що проводяться МНУ імені В. О. Сухомлинського, затверджується головою Приймальної комісії і оприлюднюється шляхом розміщення на веб-сайті МНУ імені В. О. Сухомлинського та інформаційному стенді Приймальної комісії не пізніше ніж за три дні до початку прийому заяв та документів для вступу на навчання за відповідними ступенями та формами навчання.

На додаткове вступне випробування вступник з'являється з паспортом.

Додаткове вступне випробування у формі співбесіди проводяться не менше ніж двома членами комісії з кожним вступником, яких призначає голова фахової атестаційної комісії згідно з розкладом у день іспиту.

Вступник одержує екзаменаційний білет, який містить 3 питання з дисциплін, що є профільними для відповідної спеціальності. На кожне питання треба дати вичерпну відповідь.

Під час співбесіди члени відповідної комісії відмічають правильність відповідей в аркуші співбесіди, який по закінченні співбесіди підписується вступником та членами відповідної комісії.

Інформація про результати співбесіди оголошується вступникові в день її проведення.

Додаткове вступне випробування оцінюється за шкалою від 0 до 100 балів, при цьому кожне питання оцінюється в 33 бали. Якщо абітурієнт набрав 0 балів з будь-якого питання, то вважається, що додаткове вступне випробування не складено.

Абітурієнти допускаються до складання фахових випробувань із профільних дисциплін та екзамену з іноземної мови за умови успішного проходження додаткового вступного випробування, тобто за умови набору кількості балів, що вища за поріг «склав/не склав», який становить 75 балів.

Апеляція вступника щодо екзаменаційної оцінки (кількості балів), отриманої на вступному випробуванні у МНУ імені В. О. Сухомлинського, повинна подаватись особисто вступником не пізніше наступного робочого дня після оголошення екзаменаційної оцінки.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

1. Аристова Л. С. Методика викладання музичного мистецтва в 1 класі : методичний посібник. Миколаїв: ОППО, 2014. 128 с.
2. Аристова Л. Методика музичного навчання та виховання : навч.-метод. посібник. Миколаїв: Іліон, 2018. 404 с.
3. Гумінська О.О. Уроки музики в загальноосвітній школі. Тернопіль: Навчальна книга– Богдан, 2004. 104 с.

4. Кабалецький Д. Б. Про трьох китів та про інші цікаві речі. К.: Муз. Україна, 1973. 190 с.
5. Кабалецький Д. Б. Як розповідати дітям про музику? К.: Муз. Україна, 1982. 320 с.
6. Леонтович М. Д. Практичний курс навчання співу у середніх школах України. К.: Муз Україна, 1989.
7. Лиманський П.Т., Тягло Є.І. Вокально-хорова робота вчителів музики у дитячому хорі: Навч. посібник. Полтава, 1998.
8. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Белкіна Е. В., Калініченко О. В., Руденко І. В. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256с.
9. Печерська Е. П. Уроки музики в початкових класах: Навч. посібник. К.: Либідь, 2001. 272 с.
10. Ростовський О.Я. Педагогіка музичного сприймання: Навч.-метод. посібник. К.: ІЗМН, 1997.
11. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі: Навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. 272 с.
12. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в початковій школі: Навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. 216 с.
13. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти: Навч.-метод. посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 640 с.
14. Хлебникова Л. О. Методика хорового співу у початковій школі: Методичний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. 216 с.
15. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти: Навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. 472 с.

З ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО ВИКОНАВСТВА

1. Герасимова-Персидська Н.О. Хоровий концерт на Україні в XVII - XVIII ст. К.: Музична Україна, 1978. 180с.
2. Горбенко С.С. Дитяче хорове виховання в Україні. Навчально-методичний посібник. К.: ІЗМН, 1999. 253с.
3. Горбенко С.С. Українська дитяча хорова література: Навчально-методичний посібник. К.: НПУ, 2001. Ч.1.- 207 с.
4. Гордійчук М.М. Хор і майстри хорового співу //Музика і час. К.: Музична Україна, 1984. С. 243-276.
5. Гулеско І.І. Національний хоровий стиль: Навчальний посібник. Харків: ХДІК. 1994. 108с.
6. Дмитревський Г.А. Хороведение и управление хором: элементарный курс. К.: Изомузгиз, 1961. 96 с.
7. Єгоров О.Є. Теорія і практика роботи з хором. К.: Держ. видав-во образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1961. 239 с.
8. Коломієць О.М. Хорознавство: Навч. посібник. Київ: Либідь. 2001. 168с.
9. Лащенко А.П. Хоровая культура: аспекты изучения и развития. К.: Музична Україна, 1989. 136 с.

10. Мартинюк А.К. Диригування. Навчальний посібник. Мелітополь, 1996. 125с.
11. Мархлевський А.Ц. Практичні основи роботи в хоровому класі. К.: Музична Україна, 1986. 96с.
12. Раввінов О.Г. Методика хорового співу в школі. К.: Музична Україна, 1971. 120 с.
13. Смирнова Т.А. Хорознавство (історія, теорія, методика): Навч. посіб. /Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. Х.: ХДПУ, 2000. 180с.